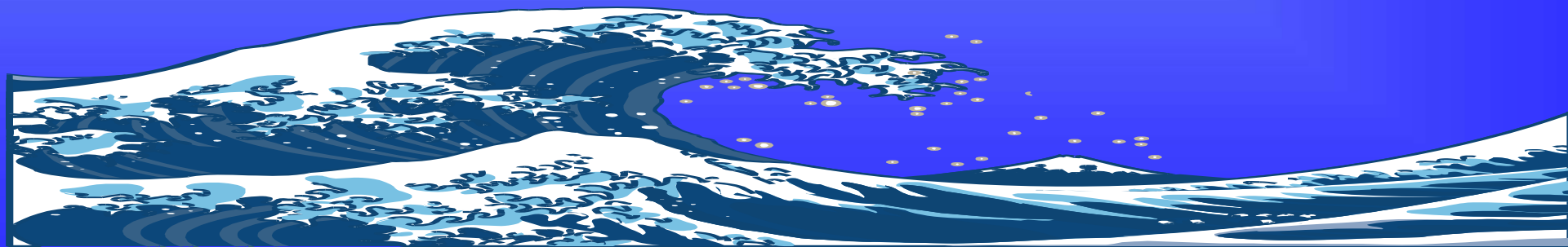




Tożsamości termodynamiczne

- 2.6.1. Związki pomiędzy funkcjami termodynamicznymi termodynamiki
- 2.6.2. Relacje Maxwella
- 2.6.3. Równania Gibbsa-Helmholtza
- 2.6.4. Korzystanie z tożsamości termodynamicznych

treści fakultatywne



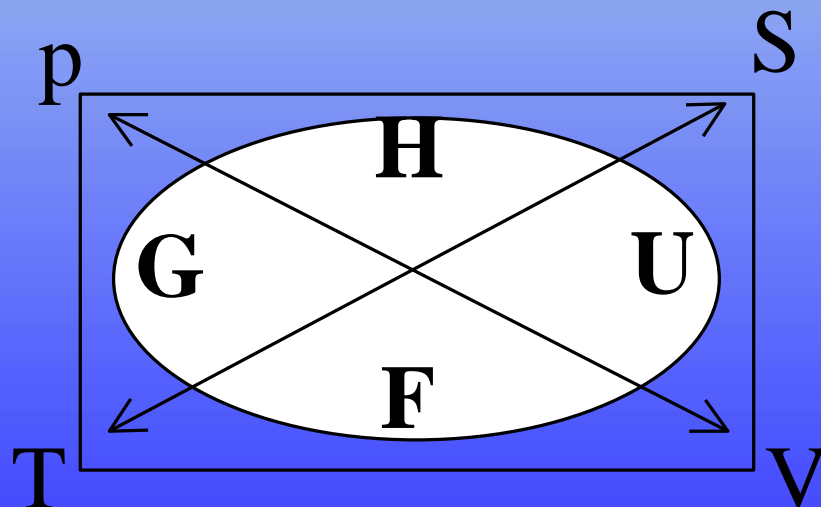


Związki pomiędzy funkcjami termodynamicznymi

$$H = U + pV$$

$$G = H - TS$$

$$F = U - TS$$



$$dU = TdS - pdV$$

$$dH = TdS + Vdp$$

$$dF = -SdT - pdV$$

$$dG = -SdT + Vdp$$



Potencjały termodynamiczne

$$U = U(S, V)$$

$$\left(\frac{\partial U}{\partial S} \right)_V = T$$

termodynamiczna
definicja temperatury

$$H = H(S, P)$$

$$\left(\frac{\partial H}{\partial S} \right)_P = T$$

$$\left(\frac{\partial H}{\partial P} \right)_S = V$$

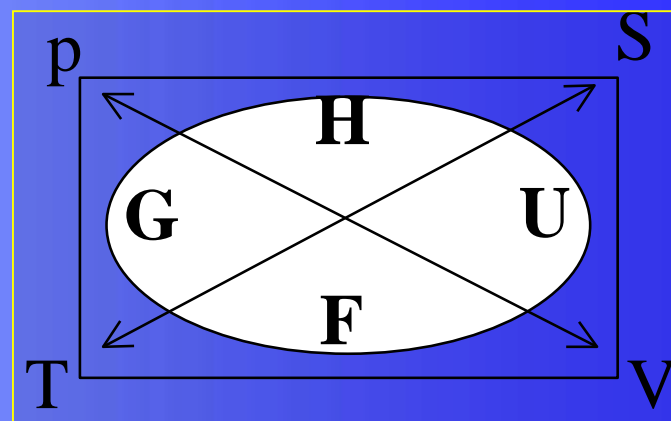
$$\left(\frac{\partial}{\partial P} \left(\frac{\partial H}{\partial S} \right)_P \right)_S = \left(\frac{\partial}{\partial S} \left(\frac{\partial H}{\partial P} \right)_S \right)_P$$

$$\left(\frac{\partial U}{\partial V} \right)_S = -P$$

$$\left(\frac{\partial T}{\partial V} \right)_S = - \left(\frac{\partial P}{\partial S} \right)_V$$

$$\left(\frac{\partial}{\partial V} \left(\frac{\partial U}{\partial S} \right)_V \right)_S = \left(\frac{\partial}{\partial S} \left(\frac{\partial U}{\partial V} \right)_S \right)_V$$

$$\left(\frac{\partial T}{\partial P} \right)_S = \left(\frac{\partial V}{\partial S} \right)_P$$

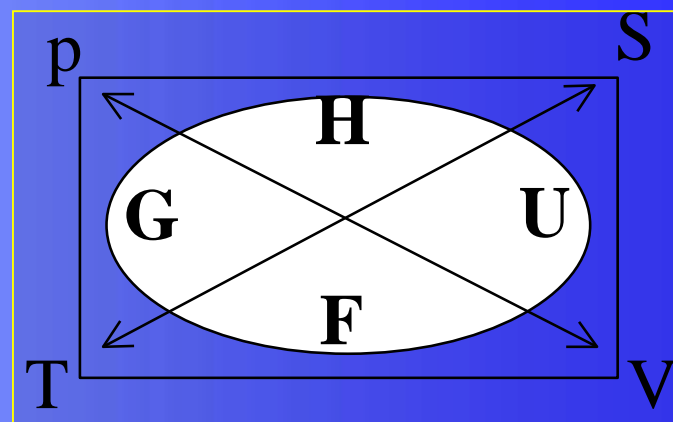




Potencjały termodynamiczne

$$F = F(T, V)$$

$$\left(\frac{\partial F}{\partial T}\right)_V = -S \quad \left(\frac{\partial F}{\partial V}\right)_T = -P$$



$$G = G(T, P)$$

$$\left(\frac{\partial G}{\partial T}\right)_P = -S \quad \left(\frac{\partial G}{\partial P}\right)_T = V$$

$$\left(\frac{\partial S}{\partial V}\right)_T = \left(\frac{\partial P}{\partial T}\right)_V$$

$$\left(\frac{\partial}{\partial V} \left(\frac{\partial F}{\partial T}\right)_V\right)_T = \left(\frac{\partial}{\partial T} \left(\frac{\partial F}{\partial V}\right)_T\right)_V$$

$$\left(\frac{\partial}{\partial P} \left(\frac{\partial G}{\partial T}\right)_P\right)_T = \left(\frac{\partial}{\partial T} \left(\frac{\partial G}{\partial P}\right)_T\right)_P$$

$$\left(\frac{\partial S}{\partial P}\right)_T = -\left(\frac{\partial V}{\partial T}\right)_P$$



Równania Gibbsa-Helmholtza

$$U = F - T \left(\frac{\partial F}{\partial T} \right)_{V, \xi} \quad \text{czyli} \quad H = G - T \left(\frac{\partial G}{\partial T} \right)_{p, \xi}$$
$$F = U - TS \quad U = F + TS$$

$$-S = \left(\frac{\partial F}{\partial T} \right)_V \quad U = F - T \left(\frac{\partial F}{\partial T} \right)_{V, \xi}$$

$$G = H - TS \quad H = G + TS$$

$$-S = \left(\frac{\partial G}{\partial T} \right)_p$$

$$H = G - T \left(\frac{\partial G}{\partial T} \right)_{p, \xi}$$



Pierwsze termodynamiczne równanie stanu

Różniczkując równie Gibbsa-Helmolza
względem objętości:

ponieważ

$$\left(\frac{\partial U}{\partial V}\right)_T = \left(\frac{\partial F}{\partial V}\right)_T - T \left[\frac{\partial}{\partial T} \left(\frac{\partial F}{\partial V}\right)_T \right]_V - p = \left(\frac{\partial F}{\partial V}\right)_T$$

$$\left(\frac{\partial U}{\partial V}\right)_T = -p + T \left(\frac{\partial p}{\partial T}\right)_V$$

Pierwsze termodynamiczne równanie stanu.



Drugie termodynamiczne równanie stanu

Różniczkując równie Gibbsa-Helmolza
względem ciśnienia:

$$\left(\frac{\partial H}{\partial p}\right)_T = \left(\frac{\partial G}{\partial p}\right)_T - T \left[\frac{\partial}{\partial T} \left(\frac{\partial G}{\partial p}\right)_T \right]_p$$

ponieważ

$$V = \left(\frac{\partial G}{\partial p}\right)_T$$

$$\left(\frac{\partial H}{\partial p}\right)_T = V - T \left(\frac{\partial V}{\partial T}\right)_p$$

Drugie termodynamiczne równanie stanu.



Tożsamości termodynamiczne – relacje matematyczne

Przykład stosowania tożsamości termodynamicznych

Zależność pomocnicza ułatwiająca kreślenie, czy wyrażenie różniczkowe jest różniczką zupełną:

$$df = g(x, y)dx + h(x, y)dy \quad \left(\frac{\partial g}{\partial y} \right)_x = \left(\frac{\partial h}{\partial x} \right)_y$$

Przykład:

$$dU = TdS - pdV \quad \left(\frac{\partial T}{\partial V} \right)_S = - \left(\frac{\partial p}{\partial S} \right)_V$$

$$\left(\frac{\partial U}{\partial S} \right)_V = T \quad \left(\frac{\partial U}{\partial V} \right)_S = -p$$

$$\left(\frac{\partial}{\partial V} \left(\frac{\partial U}{\partial S} \right)_V \right)_S = \left(\frac{\partial T}{\partial V} \right)_S \quad \left(\frac{\partial}{\partial S} \left(\frac{\partial U}{\partial V} \right)_S \right)_V = \left(\frac{\partial T}{\partial S} \right)_V$$

bo:

$$\left(\frac{\partial}{\partial V} \left(\frac{\partial U}{\partial S} \right)_V \right)_S = \left(\frac{\partial}{\partial S} \left(\frac{\partial U}{\partial V} \right)_S \right)_V$$



Przykład stosowania tożsamości termodynamicznych

Relacje Maxwell'a:

$$\left(\frac{\partial T}{\partial V}\right)_S = -\left(\frac{\partial p}{\partial S}\right)_V$$

$$\left(\frac{\partial T}{\partial p}\right)_S = \left(\frac{\partial V}{\partial S}\right)_p$$

$$\left(\frac{\partial p}{\partial T}\right)_V = \left(\frac{\partial S}{\partial V}\right)_T$$

$$\left(\frac{\partial V}{\partial T}\right)_p = -\left(\frac{\partial S}{\partial p}\right)_T$$

Zadanie: udowodnić powyższe relacje!



Przykład stosowania tożsamości termodynamicznych

I sposób: z różniczek zupełnych

$$dU = TdS - pdV$$

$$\left(\frac{\partial T}{\partial V}\right)_S = -\left(\frac{\partial p}{\partial S}\right)_V$$

$$dH = TdS + Vdp$$

$$\left(\frac{\partial T}{\partial p}\right)_S = \left(\frac{\partial V}{\partial S}\right)_p$$

$$dF = -SdT - pdV$$

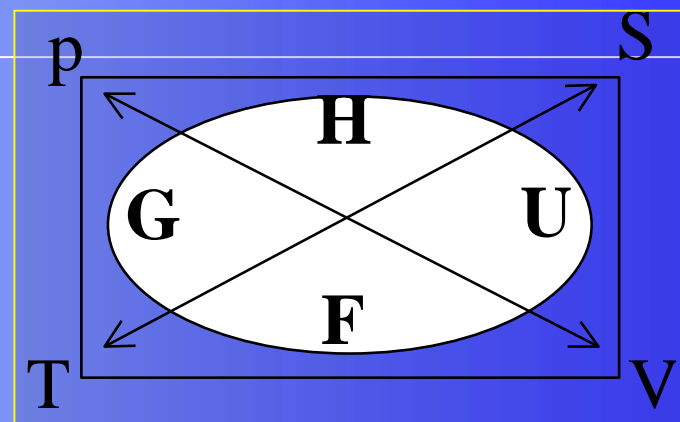
$$\left(\frac{\partial p}{\partial T}\right)_V = \left(\frac{\partial S}{\partial V}\right)_T$$

$$dG = -SdT + Vdp$$

$$\left(\frac{\partial V}{\partial T}\right)_p = -\left(\frac{\partial S}{\partial p}\right)_T$$



II sposób: z relacji Maxwella



$$\left(\frac{\partial U}{\partial S}\right)_V = T \quad \left(\frac{\partial U}{\partial V}\right)_S = -P; \quad \left(\frac{\partial H}{\partial S}\right)_P = T \quad \left(\frac{\partial U}{\partial P}\right)_S = V$$

$$\left(\frac{\partial F}{\partial T}\right)_V = -S \quad \left(\frac{\partial F}{\partial V}\right)_T = -P; \quad \left(\frac{\partial G}{\partial T}\right)_P = -S \quad \left(\frac{\partial G}{\partial P}\right)_T = V$$



Tożsamości termodynamiczne

Przykład stosowania tożsamości termodynamicznych Zależność zmian entalpii od temperatury

$V = \text{const}$

Jakie wielkości należy zmierzyć, aby scharakteryzować $H = H(T)$

$$H(T, p, \xi) \quad dH = \left(\frac{\partial H}{\partial T} \right)_{p, \xi} dT + \left(\frac{\partial H}{\partial p} \right)_{T, \xi} dp + \left(\frac{\partial H}{\partial \xi} \right)_{T, p} d\xi$$

$$dH = C_p dT + \left(\frac{\partial H}{\partial p} \right)_T dp + Q_{r,p} d\xi$$

przy braku reakcji chemicznej

$$dH = \left(\frac{\partial H}{\partial p} \right)_T dp + C_p dT$$

Jaka jest
wartość tej
pochodnej?

$$\left(\frac{\partial H}{\partial T} \right)_V = \left(\frac{\partial H}{\partial p} \right)_T \left(\frac{\partial p}{\partial T} \right)_V + C_p$$



Tożsamości termodynamiczne

Korzystając z relacji:
$$\left(\frac{\partial x}{\partial y}\right)_z \left(\frac{\partial y}{\partial z}\right)_x \left(\frac{\partial z}{\partial x}\right)_y = -1$$

$$\left(\frac{\partial p}{\partial T}\right)_V \left(\frac{\partial T}{\partial V}\right)_p \left(\frac{\partial V}{\partial p}\right)_T = -1$$

$$\left(\frac{\partial p}{\partial T}\right)_V = -\frac{1}{\left(\frac{\partial T}{\partial V}\right)_p \left(\frac{\partial V}{\partial p}\right)_T} \quad \left(\frac{\partial y}{\partial x}\right)_z = \frac{1}{\left(\frac{\partial x}{\partial y}\right)_z}$$

$$\left(\frac{\partial p}{\partial T}\right)_V = -\frac{\left(\frac{\partial V}{\partial T}\right)_p}{\left(\frac{\partial V}{\partial p}\right)_T} = \frac{\alpha}{\kappa_T} \quad \alpha = \frac{1}{V} \left(\frac{\partial V}{\partial T}\right)_{p,\xi} \quad \kappa_T = -\frac{1}{V} \left(\frac{\partial V}{\partial p}\right)_{T,\xi}$$



Tożsamości termodynamiczne

$$\left(\frac{\partial H}{\partial p}\right)_T = -\frac{1}{\left(\frac{\partial p}{\partial T}\right)_H \left(\frac{\partial H}{\partial T}\right)_p}$$

$$\left(\frac{\partial H}{\partial p}\right)_T = -\left(\frac{\partial T}{\partial p}\right)_H \left(\frac{\partial H}{\partial T}\right)_p$$

współczynnik Joule'a-Thomsona

$$\mu = \left(\frac{\partial T}{\partial p}\right)_{H,\xi}$$

$$\left(\frac{\partial H}{\partial p}\right)_T = -\mu \cdot C_p$$

$$\left(\frac{\partial H}{\partial T}\right)_V = \left(1 - \frac{\alpha \cdot \mu}{\kappa_T}\right) \cdot C_p$$